

Doc. dr Enver Međedović

Učiteljski fakultet Beograd-Leposavići

MIŠLJENJA I STAVOVI RAZREDNIH UČITELJA PREMA VREDNOVANJU (EVALUACIJI) I OCENJIVANJU U NASTAVI FIZIČKOG VASPITANJA

UVOD

Vrednovanje i ocenjivanje kvaliteta rada kao i stalno praćenje rezultata rada vrlo je važan segment savremeno organizovane nastave, za koji su zainteresovani učenici, nastavnici kao i roditelji. Za njihovo pravilno realizovanje vode brigu pedagogija, didaktika i metodika pojedinih nastavnih predmeta. Tako se i fizičkom vaspitanju nameće da objektivno sagledava i prati rezultate rada, vrednovanje i (evalvacije) i ocenjivanje učenika.

Proveravanjem u fizičkom vaspitanju utvrđujemo efikasnost u rezultate koji se postžu kao vrednost pokazatelja o ishodima obrazovnog procesa. Sadržaj programiranja ukazuje na razvoj kako motoričkih sposobnosti tako i funkcionalnih sposobnosti sa uvidom u sportsko-tehničko obrazovanje kako dolazimo do informacija o kvalitetima efikasnosti fizičkog vežbanja.

Praćenje i kontrola-proveravanje, evidentiranje i ocenjivanje učenika postaje iz dana u dan sve veća briga ne samo nastavnika i učenika već i same škole. Od ove školske godine počinje i vrednovanje kvaliteta rada škola, svaka škola imaće ocenu vrednovanu sa sedam segmenata sa svrhom očuvanja nastavnih vrednosti nacionalnog obrazovanja. Predmet istraživanja je praćenje, vrednovanje, evaluacija i ocenjivanje učenika kroz nastavne sadržaje koji su zastupljeni u nastavnim planovima u nižim razredima osnovne škole.

Koncepcija istraživanja

Cilj istraživanja je sagledavanje stvarnog stanja praćenja, vrednovanja i ocenjivanja učenika koji utiče na unapređenje vaspitno-obrazovnog procesa u osnovnoj školi. Zadaci postavljeni u ovom istraživanju se odnose na: stavove i zalaganje nastavnika prema nivou učeničkog zalaganja na času fizičkog vaspitanja; ispitivanje značaja društvenih i prirodnih predmeta i veština, pa prema tome i značajem fizičkog vaspitanja kod učenika, spitivanje stavova nastavnika prema ocenjivanju, kao i tehnike ocenjivanja, pitivanje sadržaja koji se posebno vrednuju u nastavi fizičkog vaspitanja, pitivanje stavova nastavnika u ocenjivanju motoričkih sposobnosti učenika, vrđivanje komponenti vrednovanja – rangiranja prema značaju,

sagledavanja objektivnog u ocenjivanju; predlozi, sugestije, mišljenja oko procesa praćenja, vrednovanja (evaluacije) i ocenjivanja u fizičkom vaspitanju.

Kroz ovo istraživanje na osnovu utvrđenog cilja postavljene su sledeće hipoteze: procenjuje se da u nastavi fizičkog vaspitanja preovladava neko ustaljeno ocenjivanje znanja što u većini slučajeva ukazuje na nedovoljno objektivno ocenjivanje. Na drugoj strani nauka ukazuje na načine i postupke koji vrednovanje podižu eliminisanjem nepoželjnih faktora.

Važne hipoteze istraživanja su da: Nastavnici fizičkog vaspitanja u osnovnim školama (niži razredi) u većini slučajeva ocene daju veoma proizvoljno. Nastavnici nemaju usaglašene stavove prema vrednovanju učeničkog znanja. Nastavnici ne primenjuju sve tehnike u ocenjivanju. Nastavnici ne prate i ne ocenjuju sve oblasti nastavne celine u fizičkom vaspitanju. Nastavnici predlažu da kod vrednovanja i ocenjivanja u fizičkom vaspitanju treba posebno primenjivati provere koje se odnose na fizičke i funkcionalne sposobnosti učenika.

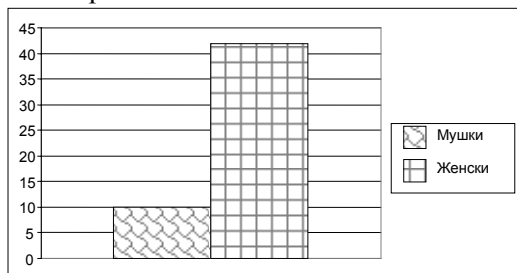
U ovom istraživanju korišćena je deskriptivna metoda rada, a podaci su prikupljeni anketiranjem pomoću anketnog upitnika za nastavnika razredne nastave. Ovim anketnim upitnikom želeli smo utvrditi praćenje, vrednovanje, evaluaciju i ocenjivanje učenika kroz nastavni predmet fizičko vaspitanje.

Upitnik sadrži 10 pitanja. Uvodni deo sadrži opšte podatke: Naziv škole, mesto, stepen stručne spreme, broj godina rada u nastavi i pol.

Tabela br.1. Uzorak istraživanja je obuhvatilo dve Osnovne škole u Novom Pazaru, od 52 učitelja, gde 42 čine žene, a 10 muškarci.

Škole	Pol		Ukupno	%
	Muški	Ženski		
Bratstvo	4	24	28	53,85
Stefan Nemanja	6	18	24	46,15
Ukupno	10	42	52	100,00

Kroz tabelarni prikaz sagledan je broj škola, pol razrednih učitelja koji je obuhvaćen ovim istraživanjem kako brojčano tako i procentualno, a grafikonom br.1 prikazana je struktura pola.



Grafikon br.1

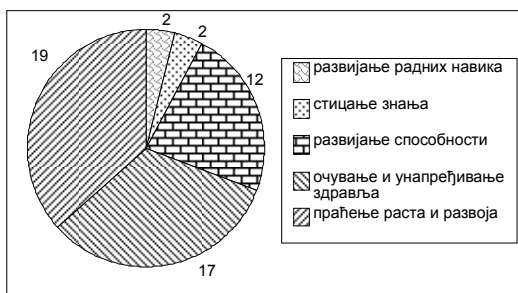
Stepen stručne spreme:		Iz dobijenih rezultata sledi: do 5 godina staža ima 14 nastavnika do 20 godina staža ima 18 nastavnika do 30 godina staža ima 11 nastavnika od 35-40 godina ima 9 nastavnika
Stručna sprema	broj	
Visoka	20	
Viša	28	
Srednja	4	

Interpretacija rezultata

Podaci dobijeni putem anketnog apitnika analizirani su prema postavljenim zadacima istraživanja.

1) Stav nastavnika oko praćenja i vrednovanja aktivnosti na časovima fizičkog vaspitanja dao je sledeće rezultate .Na pitanje: **Šta kao nastavnik najviše pratite na času fizičkog vaspitanja?**

Rezultati ovog pitanja prikazani su na grafikonu br.2



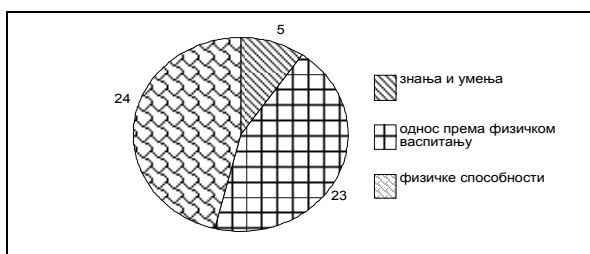
Grafikon br.2

Razredni učitelji ukazuju da su malo edukativni kada se tiče nastavnog predmeta fizičkog vaspitanja. Posebno se ukazuje na neinformisanost od strane školskog pedagoga. Očuvanje i unapređivanje zdravlja je posebno istaknuto od strane razrednih učitelja ,oni ističu da se ranije vrlo malo radilo na zdravstvenom prosvetivanju. Posebno se ukazuje da se mora posebna pažnja posvetiti nastavnom predmetu higijena ili predmetima iz medicinske grupe.

Ispitanici posebnu pažnju posvećuju razvijanju i praćenju fizičkih sposobnosti, koje se prate kroz bateriju testova, -minimalni program.

2. **U formiranju ocene u fizičkom vaspitanju sagledavaju se:** Veći broj razrednih učitelja posebno ističe značaj kombinacije u formiranju ocene tj. sagledava kako motoričke sposobnosti (koordinaciju, skok, brzina, izdržljivost, gipkost...), tako i odnos prema nastavnom predmetu u formiranju ocene.

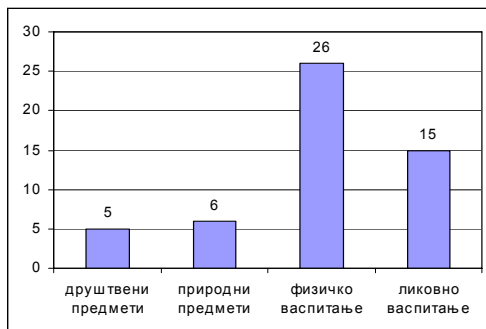
Za formiranje ocene iz fizičkog vaspitanja, bitno je poznavanje psiholoških karakteristika učenika, tj. njegovo ponašanje kako u nastavi tako i u vannastavnim angažovanjima (takmičenju, izleti). Odnos prema fizičkom vaspitanju posebno se sagledava kroz stavove učenika, interesovanja sa postignućima, kao i motivacije učenika. (Grafikon br.3).



Grafikon br.3

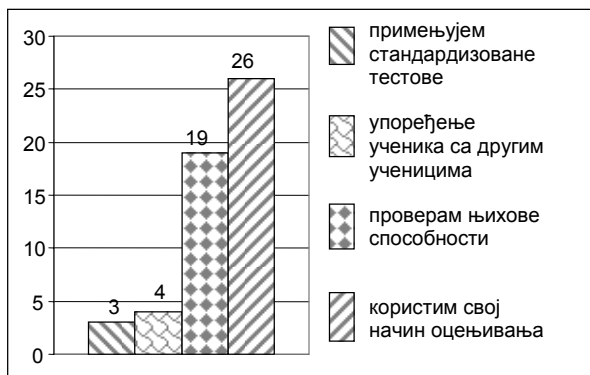
3) **Po mišljenju nastavnika istraživanjem** je utvrđeno da su učenicima najdraže ocene iz predmeta veština, gde posebno mesto zauzima fizičko vaspitanje. Grafikon br. 4.

Veći broj rasrednih učitelja opredelio se za važnost ocene iz nastavnog predmeta fizičko vaspitanje a kao razlog napominju da je svakodnevno veći značaj ovog predmeta koji promoviše zdravlje. Posebno se ističu mlađi nastavnici koji ovaj predmet unapređuju.



Grafikon br.4

4) **Kod ocenjivanja učenika koristim:** Najveći broj nastavnika pri ocenjivanju koristi svoj način ocenjivanja, posebno nastavnici sa dužim radnim stažom. Učitelji mlađi po godinama staža naročitu pažnju posvećuju proveru njihove sposobnosti. Neznan broj nastavnika pri ocenjivanju učenika koristi standardizovane testove i upoređenja sa drugim učenicima, što znači da nastavnik učenika posmatra kao individu u procesu fizičkog vaspitanja a ne u odnosu na grupu. (Grafikon br.5).



Grafikon br.5

5. *Na pitanje šta je to njihov način u ocenjivanju*, posebno se ističu ocene psihofizičkih sposobnosti učenika sa posebnim izdvajanjem spretnosti, okretnosti i brzine. Mali broj razrednih učitelja ističe manji broj učenika koji dobija ocene iz fizičkog vaspitanja vodeći se drugim dobrim ocenama.

Pitanje 5 *.Tehnike koje se koriste u ocenjivanju su*: numeričko (od 5 do 1), deskriptivno (opisno) ocenjivanje, poensko ocenjivanje, kombinovano ocenjivanje.

	broj nastavnika
numeričko ocenjivanje	40
deskriptivno ocenjivanje	7
poensko ocenjivanje	0
kombinovano ocenjivanje	5

Tabela br.2

Očigledno je da se u školskoj praksi najviše primenjuje numeričko ocenjivanje učenika, dok ostale tehnike imaju veoma nizak procenat ili se uopšte ne primenjuju. Nastavnička su mišljenja da bi najpogodnije bilo uvesti samo deskriptivno (opisno) ocenjivanje, pored 1.razreda i u 2 razred osnovne škole jer ono bi moglo najbolje opisati sposobnosti određenog učenika, a ne bi uticalo na njegov celokupni uspeh (misli se na uspeh učenika na kraju školske godine).

6) *U okviru pitanja koji se nastavni sadržaji posebno vrednuju* trebalo je dati ocene od 1 do 10 za sledeće nastavne sadržaje:

Tabela br.3

Elementarne igre	10
Hodanje i trčanje	9
Bacanje ihvatanje	8
Skakanje i preskakanje	7
Provlačenje	6
Vežbe sa rekvizitima	5
Dizanje i nošenje	4
Vežbe na tlu	4
Vučenje i guranje	3
Puzanje	3
Penjanje	2
Višenje	2
Ritmičke igre,kola i plesovi	1
Vežbe ravnoteže	1

U tabeli gde su dati svi prirodni oblici kretanja posebno se ističu elementarne igre kao nastavni sadržaj br.1.Posebno je važno napomenuti da su istaknuti sadržaji vezani za elementarne igre u 1,2,3 razredu.Učenici 4.razreda posebno ističu sadržaje vezane za bacanje i hvatanje kao i skakanja i preskakanja.Razredni učitelji koji imaju uslove za rad ističu vežbe na tlu,aktivnost koja je vezana za sale. Sadržaj vezan za plesove (ritam, igre, kola..) psebno je nisko ocenjen,razlog verovatnoće je mala primena sadržaja u programima nastavnika.

7) Sposobnosti koje kod učenika posebno cenite su.

Nastavnici kod učenika najviše cene okretnost i spretnost što je potvrdilo da je ocenu 5 dalo 40 nastavnika. Nešto manje se ceni koordinacija što potvrđuje da je najveći broj nastavnika za ovu sposobnost dalo ocenu 4 (28). Brzina je zauzela rang broj 3, što znači da je najviše nastavnika ocenilo trojkom (25).Izdržljivost je rangovana na 4.mesto sa najviše dvojki (24). Najmanje nastavnika ceni snagu, jer je najveći broj nastavnika ocenio jedinicom (44). (Tabela br.4)

Tabela broj 4. ukazuje na snagu kao motoričku sposobnost koju veći broj razrednih učitelja ne meri i ocenjuje.Veći broj učitelja snagu ocenjuje“od oka“,dok 60% nastavnika zna kako se meri svaka noga kao i ruka.

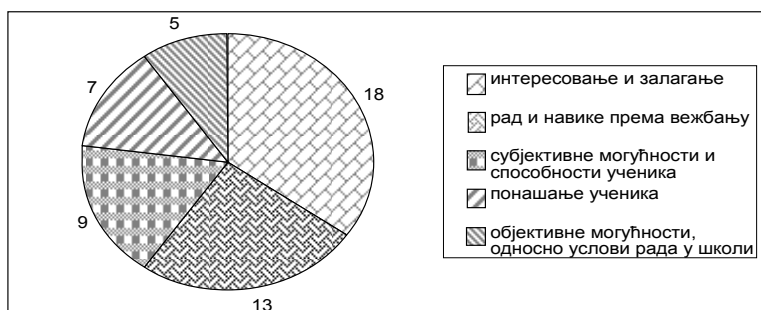
U 8 pitanju: *Nastavnici su dobili zadatak da prema značaju rangiraju sledeće komponente vrednovanja i ocenjivanja:*

Rad i navike prema vežbanju, interesovanje i zalaganje, subjektivne mogućnosti i sposobnosti učenika, objektivne mogućnosti (uslovi rada u školi), ponašanje učenika (disciplina).

Tabela br.4

	rang
snaga	5
izdržljivost	4
brzina	3
kordinacija	2
spretnost,okretnost	1

Pitanje koje je prikazano grafikonom br. 6 Posebno ističe rang vrednovanja interesovanje i zalaganje koji 18 ispitanika posebno naglašava, rad i navike prema vežbanju se ističu kako kažu uvek.



Grafikon br.6

9) Na pitanje: **Koliko ste objektivni u ocenjivanju predmeta fizičko vaspitanje. Od ponuđeni odgovori su:**

- pokušavam da budem objektivan
- objektivan sam

Dobio sam sledeće rezultate, prikazani na tabeli br.5

Iz obrađenih podataka uočava se da većina nastavnika pokušava da bude objektivna, što znači da u proces vrednovanja, odnosno ocenjivanja ne utiče samo pokazano individualno znanje i umenje, već i niz okolnosti koje prate samu nastavu(na primer učenici se veoma malo bave sportom u slobodnom vremenu, jer veću pažnju posvećuju učenju drugih predmeta, pa se često ocene iz fizičkog vaspitanja

tanja formiraju na osnovu tih ocena-naročiti kod učenika koji su iz ostalih predmeta postigli veoma dobre rezultate).

Tabela br.5

Školska sprema	pokušavam da budem objektivn	da objektivan sam	ukupno
SSS	3	1	4
VŠS	20	8	28
VSS	18	2	20
Ukupno	41	11	52

10) Pitanje je traženo od nastavnika da daju svoje mišljenje o tome šta bi trebalo menjati kada je u pitanju proces praćenja, vrednovanja i ocenjivanja u fizičkom vaspitanju.

Većina nastavnika iznosi da bi u potpunosti trebalo promeniti odnos prema fizičkom vaspitanju počev od objektivnih mogućnosti organizovanja nastave, pa sve do krajnjeg ishoda-davanja ocene za iskazane sposobnosti, veštine i navike.

Nastavnici predlažu da se kao završna ocena javi (uvede) opisna ocena, u početnim razredima jer je učitelj često u nedoumici, da li da više vrednuje sposobnosti, znanje ili odnos prema radu.

Takođe je dat predlog da nastavu fizičkog vaspitanja izvodi lice sa završenim fakultetom fizičke kulture- profesor fizičkog vaspitanja.

ZAKLJUČAK

Ovo empirijsko istraživanje problematike vrednovanja, praćenja i ocenjivanja u nastavi fizičkog vaspitanja dovelo je do sledećih zaključaka:

Potrebna je veća briga i interesovanje nastavnika za ovaj predmet, veće poznavanje njegove suštine.

Nastavnici veoma stereotipno prate učenički rad (zbog subjektivnih ili objektivnih nemogućnosti. Nastavnici ne pokazuju dovoljno pažnje svim sadržajima nastavnog predmeta. Nastavnici ne primenjuju sve tehnike u ocenjivanju. Predlaže se primena novih, modernih vidova vrednovanja koje se zasnivaju na zakonitostima nauka koje prate fizičko vaspitanje. Predlažu se i drugi izvori gde se stiču obrazovanja u sportu i fizičkom vaspitanju (klubovi, udruženja, sekcije), sredstva masovne komunikacije. Savremena nastava fizičkog vaspitanja podrazumeva stalno proveravanje telesne razvijenosti, fizičke sposobnosti. Proverom nastavnik dobija informacije o svom radu koji organizuje, a za koji je odgovoran. Nastavnici treba da proveravaju na početku (inicijalno) na kraju (finalno) i između ova dva postignuća (tekuće proveravanje). Posebnost proveravanja kod učenika mlađeg školskog uzrasta odnosi se na posmatranja i merenja. Nastavnik posmatra učenike

na časovima fizičkog vaspitanja, njihovo angažovanje u igri, odnos prema drugovima, urednost na nastavi: držanje tela, na osnovu tih posmatranja nastavnik donosi sud o svakom učeniku.

Nastavnici posebno ističu merenje kao najobjektivnije proveravanje (telesna visina, masa, merenje brzine, izdržljivosti, izdržaje u zgibu, pretklon na klupici, skok udalj, bacanje medicine).

U formiranju ocene u fizičkom vaspitanju vrednuju se aktivnosti učenika sagleđana sa tri aspekta: znanja i umenja, fizičke sposobnosti i odnos prema fizičkom vaspitanju.

SUMMARY

By this research have been included all candidates at the Entrance examination of the Teachers' University from Belgrade, who made the sample of the 80 examined. This research was done in the school year 2005/06. Through this interdisciplinary research, candidates for the entrance have answered on several questions concerning of giving the importance in some segments of education, physical culture, sociological and economy aspect, which influence on proper development of a personality. Data have been collected with a survey and with a help of a questionnaire, consisting of 15 questions; and in the end in a specially offered space, candidates have given their suggestions concerning the Teachers' University (why they have chosen this University, public or private, questions connected with improvement of sport and physical culture).

Tom Šuster i Duško Bjelica

